

מסורת הש"ס

(א) [לָקַמַן ס: א, 5] (תוספתא פ"ג ה"ד, א) ע"י חוס' לָקַמַן ע"צ ד"ה עד שתשתקק, (ד) [כש"ש מח"ן], (ס) ר"מ מוחק זה,

הגהות הב"ח

(א) גמ' נגע ברישא דלוליצא
בחמרא:
(ב) רש"י ד"ה ימכר כיון כנ"ל וזאת ד' ממנו:
(ג) ד"ה כר"ש הד"א עט ד"ה אף בשמיה וכו' ממיר פי' אף בשמיה:
(ד) הוב' ד"ה אימור וכו' למחוק אימור דמדקאמר לשון אימור משמע:
(ה) ד"ה ה"ג ברוב וכו' דהכי אסר הכא בנגע ברישא:
(ו) ד"ה מיעוק וכו' בן יומא מהיבא שנפל לצור:

הגהות הגר"א

[א] הוב' ד"ה גדולים, ואומר ר"י דשאי כו. י"צ וכן הוא בתוספתא (עמ"ש רבינו ביו"ד סי' קכ"ד ס"ק י"א):

לעזי רש"י

פ"יל"א [פ"י"ל]. מוט.

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

רבי ישמעאל,המייסד של חסידות סאטמאר

אי **משכחנא תנא דאסר כר'** נסן. יין זהנאה צמגעו של עוצד כוכבים אע"פ שלא נסכו לעזודת כוכבים דניסוך לא הוי^(א) (אסור זהנאה)

אלא על ידי שכשוך: מדדו. עוצד כוכבים ליין של ישראל צין ציד שהכנים ידו חורעו לתוכו לשער כמה יין יש צו כמו שעושין צקנה שקורין פּייל"א: **ימכר**. (ו) דכיון דלא נתכוין לנסך: כר"ש. דשרי מגע של עוצד כוכבים שלא נתכוין לנסך (ו): **אף צספיה**. כדקתני מתניתין^(ב) נפל לצור ועלה כו' ר' שמעון מתיר אף בשמיה: **סיעוק בן יומא**. אלמא לא צעינן כוונה: **שמלו ולא טבלו**. דקיימא לן ציצמות (דף מו.) לעולם אינו גר עד שימול ויטבול: **וכן צני השפחות**. אע"פ שנטלו צצית ישראל ולא גדלו צין העוצדי כוכבים צעו מילה וטבילה. וכשלא טבלה אמו מתחלה קמיירי דאי טבלה אמו אינהו למה להו טבילה: צשוק

מי אמרי גופא אמר רב תינוק בן יומו עושה יין נסך איתיביה רב שימי בר חייא לרב ^(א)הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים שמלו ולא טבלו וכן בני השפחות שמלו ולא טבלו רוקן ומדרסן בשוק טמא ואמרי לה טהור יינן יגדולים עושים יין נסך קטנים אין עושים יין נסך ואלו הן גדולים ואלו הן קטנים גדולים יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קטנים אינם יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קתני מזהת גדולים אין קטנים לא תרומה יאבני שפחות הא וכן קאמר ארוקן ומדרסן הניחא למאן דאמר טמא אלא למ"ד טהור מאי איכא למימר הא קמ"ל עבדים דומיא דבני שפחות מה בני שפחות מלו ולא טבלו הוא דעושין יין נסך מלו וטבלו לא יאף עבדים כן לאפוקי מדרב נחמן אמר שמואל דאמר רב נחמן אמר שמואל הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים אע"פ שמלו וטבלו עושין יין נסך עד שתשקע עבודת כוכבים מפיהם קמ"ל ודלא גופא אר"ג אמר שמואל הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים אע"פ שמלו וטבלו עושין יין נסך ^(א)עד שתשקע עבודת כוכבים מפיהם וכמה א"ר יהושע בן לוי עד שנים עשר חדש איתיביה רבה לר"ג הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים שמלו ולא טבלו וכן בני השפחות שמלו ולא טבלו רוקן ומדרסן בשוק

נמי צסמיה וכיון דלא אשכחן דאסר מדידה צרגל צהנאה הוא הדין צסמיה: **ה"ג** ברוב הספרים בהרי דקא נחית נגע ברישא דדאָליבא בחמרא שײַא בכוונה. ולפי גירסא זו חשצינן מגע עוצד כוכבים על ידי דצר אחר כמו מגע עוצד כוכבים צגופו ולפי דה"ל הכא שלא צכוונה שריא ^(ב) (אף) צהנאה וצכני ניחא דמדמו ליה רצ כהנא ורב אסי למיעוק צן יומא וכן לקמן (דף נא:) דפריך והא קנגע צנטלא פירוש שאב היין מן הציגית צנטלא ונגע ע"י הנטלא והוא לו מגע עוצד כוכבים ע"י דצר אחר שלא צכוונה דאסור צסמיה כמו נגע צרישא דלוליצא וכן לקמן נמי (דף ס:) גבי כל שבצ טמא פירוש כגון אס נגע עוצד כוכבים ציין צין צידו צין צקנה עושה יין נסך דדומיא דהכי צוז מוטמא אלמא חשיב מגע עוצד כוכבים ע"י דצר אחר כמו מגע עוצד כוכבים צגופו כל שבצ טהור צעוצד כוכבים אינו עושה יין נסך פירוש כמו זריקה ופריך עלה מההיא דנטל צצית וזרקה צחמתו לצור דהכשירוהו צחמתו אין שלא צחמתו לא אף על פי שעל ידי זריקה היא ומסיק דקאזיל מיניה ומיניה ופירש רש"י שהיא מתגלגל עד סמוך לצור ולא הוי זריקה ממש הלכך שלא צחמתו לא דהוי מגע על ידי ד"א וקשיא לפי זה חדא דדצר תימיה הוא לומר דחשצינן מגעו ע"י ד"א דלא הוי אלא שלא צכוונה כמו מגעו צגופו שלא צכוונה ליאסר צסמיה וכל ההלכות מוכיחות לקמן דשרי אף צסמיה מדמתרן לקמן גבי פירכא דנטלא צעוצדא דר' יוחנן ור' יוסי לא צריכא דמוריק ארוקי פירוש והוא ליה כמו שלא צכוונה ולא גזור אף לשמיה ועוד קשיא דהכי הוא ס"ד דרב כהנא ורב אסי לאסרו אף צהנאה הא מתני' היא מדדו צקנה דאפילו לרבנן ימכר ואע"ג דהוי התם נגע ע"י דצר אחר צכוונה מיהו הא לא קשיא דשמא הוי סצירי דרב צית ליה כר' נתן דאמר מדדו ציד אסור צהנאה וחשצי נמי מדידה דקנה או נגיעה דקנה כמו מדידה או נגיעה דידו ואע"ג דצמדדידה איכא כוונת מגע וצנגיעה צרישא דלוליצא ליכא כוונת מגע מ"מ הוי סצורים דאין לחלק לר' נתן צין שלא כוון לנגוע וצין צלא כוונת ניסוך דלא ודא אסר ר' נתן צהנאה ורב השיצ להס אימר דאמרי אנא צסמיה צהנאה מי אמרי פירוש ואפי' ר' נתן נמי יהא מודה צזה כיון דליכא כוונת מגע מיהו קשיא דרב אדרב דהיכי אסר הכא ^(א) צרישא דלוליצא צחמרא צסמיה הא איהו פסיק לקמן הלכה כר"ש ור"ש שרי אפי' כי איכא כוונת מגע כיון דהוי על ידי דצר אחר וכל שכן הכא דליכא כוונת מגע דנשתרי ועוד קשיא מההיא דלקמן דקאמר דקאזיל מיניה ומיניה פירוש שהיה נוגע צצצית עד שנפל לצור ולפיכך הכשירוהו צחמתו משום דהוי מגע עוצד כוכבים שלא צכוונה ע"י דצר אחר אע"ג דנגע ציה עד נפילתו לצור ואין לדחות דלקמן אינו אוחזו צידו אלא עד סמוך לצור ומכאן ואילך זרקה דאין זה לשון מיניה ומיניה ועוד דאס אינו אוחזה צירידתו לצור היכי דייק שלא צחמתו לא פי' אלא יאסר צסמיה והא צכי האי גוונא צוז אינו טמא לכך נראה לר"ת גירסת רבינו חננאל והלכות גדולות וכן נמצא צתשובת הגאונים דלא גרס צרישא דלוליצא אלא נגע צחמרא ולהכי אסר ליה רב צסמיה דהוא ליה מגע עוצד כוכבים צגופו שלא צכוונה ולקמן לא גרס והא קא נגע צנטלא אלא והא קא נגע ציה אי נמי נוכל לפרש והא קא נגע ציין צצנטלא שהוא מלא על כל גדותיו אבל אס היה נוגע ציין על ידי נטלא מזה אינו חושש דשרי אפילו צסמיה והא דתנן מדדו צקנה ימכר שאני התם שמתכוין ליגע ורב כהנא ורב אסי שהיו סצורים דרב אסר מגע עוצד כוכבים שלא צכוונה צהנאה סצירי דרב סצר כר' נתן דאסר מדידה ציד וס"ד דהוא הדין אפילו אינו מתכוין ליגע וכן פסק רבינו תם הלכה למעשה דמגע עוצד כוכבים על ידי ד"א שלא צכוונת מגע מותר צסמיה: **ת"י****נר**ך בן יומו עושה יין נסך. פירוש ואסור צסמיה וא"ת כיון דרב פוסק לקמן כר"ש מאי שגא תינוק צן יומו ^(א) מנפל לצור ועלה דשרי ל"ש וי"ל דסצר דצמגע תינוק ושכשכו איכא למיגזר אטו גדול אבל נפל לצור מוכחא מלתא דאנים לא שייך למגזר מדי: **גדולאִים** אין קטנים **אא**. וא"ת דלישני דאין עושין יין נסך ליאסר צהנאה כמו גדולים אבל צסמיה מיהא אסרי וי"ל דמדלא מפרש ליה צהדיא ש"מ דאפי' צסמיה לא אסרי ועי"ל דלישנא דאין עושין משמע צסמיה כי מילתיה דרב דקאמר עושה יין נסך והקשה הר"ר אלחנן דלישני ליה מלו שאני דהא לגבי טומאה קאמר טהור משום דמילה מועלת

[א] ואומר ר"י דשאני טומאה דחשו חכמים להפסד טהרות אבל לענין כל שאר דצריהם קי"ל דאינו גר עד שימול ויטבול:

נו.

סח א מ"י פ"יא מהל' מ"א הלכה ה טוש"ע י"ד סי' קכד סעיף מד וכנירסת התוספות צסס ר"ת ובה"ג וע"ש:
סכ ב ג מ"י שס סמג טוש"ע שס סעיף ד:
י"ד שס סעיף (א) [א]:
ע ד מ"י שס הלכה ו טוש"ע שס סעיף ד:
עא ה מ"י שס טוש"ע שס:
ו ז [מ"י שס הלכה ה טוש"ע שס סעיף ג]:

למחוק (ד) אמר דמדקאמר לשון אמר משמע שלא פירשו צדצירו דאית חילוק צין יד לרגל ולימא דהא ודאי שפירשו צדצירו ור"י מיישב הגירסא דמתחלה היה סוצר דלהכי אוקר ר' נתן מדידה דיד משום דגזר אטו שכשוך דיד אבל מדידה דרגל מותר דליכא למיגזר אטו שכשוך דיד מיהו צשכשוך דרגל אסר דגזר אטו שכשוך דיד ודריכה דרגל אסורה דחשצינן לה צשכשוך דרגל ודחי אימור דא"ר נתן ציד פירוש ושס גזר מדידה אטו שכשוך צרגל מי אמר דסס לא יגזור כלל ואפי' שכשוך דרגל נמי שרי דמדמי ליה למדידה דרגל:

אי אשבכחנא תנא דשרי בר"ש בו. פירש הקונטרס דשרי נגעו שלא נתכוין לנסך אף צסמיה כדקתני מתני' (לקמן ס:) נפל לצור ועלה כו' ימכר ר"ש ממיר פירוש צסמיה דשרי מגעו של עוצד כוכבים שלא נתכוין לנסך צסמיה והקשה הר"ר אלחנן דלמא הא דשרי ר"ש צסמיה היינו דוקא נגיעה על ידי דצר אחר כמו מדידה דקנה אבל נגיעה דגופו כי הכא דדורכו צרגל מנלן דשרי רצי שמעון וי"ל דצצירא ליה לשמואל אליצא דין שמעון דלא חשצינן שכשוך דרגל אלא כמו מדידת קנה היכא שחופסו צידו דשרי ר' שמעון אף צסמיה ועוד יש לומר דסצר שמואל דכל מה שמתיר ר"ש צהנאה שרי

נמי צסמיה וכיון דלא אשכחן דאסר מדידה צרגל צהנאה הוא הדין צסמיה: **ה"ג** ברוב הספרים בהרי דקא נחית נגע ברישא דדאָליבא בחמרא שײַא בכוונה. ולפי גירסא זו חשצינן מגע עוצד כוכבים על ידי דצר אחר כמו מגע עוצד כוכבים צגופו ולפי דה"ל הכא שלא צכוונה שריא ^(א) (אף) צהנאה וצכני ניחא דמדמו ליה רצ כהנא ורב אסי למיעוק צן יומא וכן לקמן (דף נא:) דפריך והא קנגע צנטלא פירוש שאב היין מן הציגית צנטלא ונגע ע"י הנטלא והוא לו מגע עוצד כוכבים ע"י דצר אחר שלא צכוונה דאסור צסמיה כמו נגע צרישא דלוליצא וכן לקמן נמי (דף ס:) גבי כל שבצ טמא פירוש כגון אס נגע עוצד כוכבים ציין צין צידו צין צקנה עושה יין נסך דדומיא דהכי צוז מוטמא אלמא חשיב מגע עוצד כוכבים ע"י דצר אחר כמו מגע עוצד כוכבים צגופו כל שבצ טהור צעוצד כוכבים אינו עושה יין נסך פירוש כמו זריקה ופריך עלה מההיא דנטל צצית וזרקה צחמתו לצור דהכשירוהו צחמתו אין שלא צחמתו לא אף על פי שעל ידי זריקה היא ומסיק דקאזיל מיניה ומיניה ופירש רש"י שהיא מתגלגל עד סמוך לצור ולא הוי זריקה ממש הלכך שלא צחמתו לא דהוי מגע על ידי ד"א וקשיא לפי זה חדא דדצר תימיה הוא לומר דחשצינן מגעו ע"י ד"א דלא הוי אלא שלא צכוונה כמו מגעו צגופו שלא צכוונה ליאסר צסמיה וכל ההלכות מוכיחות לקמן דשרי אף צסמיה מדמתרן לקמן גבי פירכא דנטלא צעוצדא דר' יוחנן ור' יוסי לא צריכא דמוריק ארוקי פירוש והוא ליה כמו שלא צכוונה ולא גזור אף לשמיה ועוד קשיא דהכי הוא ס"ד דרב כהנא ורב אסי לאסרו אף צהנאה הא מתני' היא מדדו צקנה דאפילו לרבנן ימכר ואע"ג דהוי התם נגע ע"י דצר אחר צכוונה מיהו הא לא קשיא דשמא הוי סצירי דרב צית ליה כר' נתן דאמר מדדו ציד אסור צהנאה וחשצי נמי מדידה דקנה או נגיעה דקנה כמו מדידה או נגיעה דידו ואע"ג דצמדדידה איכא כוונת מגע וצנגיעה צרישא דלוליצא ליכא כוונת מגע מ"מ הוי סצורים דאין לחלק לר' נתן צין שלא כוון לנגוע וצין צלא כוונת ניסוך דלא ודא אסר ר' נתן צהנאה ורב השיצ להס אימר דאמרי אנא צסמיה צהנאה מי אמרי פירוש ואפי' ר' נתן נמי יהא מודה צזה כיון דליכא כוונת מגע מיהו קשיא דרב אדרב דהיכי אסר הכא ^(א) צרישא דלוליצא צחמרא צסמיה הא איהו פסיק לקמן הלכה כר"ש ור"ש שרי אפי' כי איכא כוונת מגע כיון דהוי על ידי דצר אחר וכל שכן הכא דליכא כוונת מגע דנשתרי ועוד קשיא מההיא דלקמן דקאמר דקאזיל מיניה ומיניה פירוש שהיה נוגע צצצית עד שנפל לצור ולפיכך הכשירוהו צחמתו משום דהוי מגע עוצד כוכבים שלא צכוונה ע"י דצר אחר אע"ג דנגע ציה עד נפילתו לצור ואין לדחות דלקמן אינו אוחזו צידו אלא עד סמוך לצור ומכאן ואילך זרקה דאין זה לשון מיניה ומיניה ועוד דאס אינו אוחזה צירידתו לצור היכי דייק שלא צחמתו לא פי' אלא יאסר צסמיה והא צכי האי גוונא צוז אינו טמא לכך נראה לר"ת גירסת רבינו חננאל והלכות גדולות וכן נמצא צתשובת הגאונים דלא גרס צרישא דלוליצא אלא נגע צחמרא ולהכי אסר ליה רב צסמיה דהוא ליה מגע עוצד כוכבים צגופו שלא צכוונה ולקמן לא גרס והא קא נגע צנטלא אלא והא קא נגע ציה אי נמי נוכל לפרש והא קא נגע ציין צצנטלא שהוא מלא על כל גדותיו אבל אס היה נוגע ציין על ידי נטלא מזה אינו חושש דשרי אפילו צסמיה והא דתנן מדדו צקנה ימכר שאני התם שמתכוין ליגע ורב כהנא ורב אסי שהיו סצורים דרב אסר מגע עוצד כוכבים שלא צכוונה צהנאה סצירי דרב סצר כר' נתן דאסר מדידה ציד וס"ד דהוא הדין אפילו אינו מתכוין ליגע וכן פסק רבינו תם הלכה למעשה דמגע עוצד כוכבים על ידי ד"א שלא צכוונת מגע מותר צסמיה: **ת"י****נר**ך בן יומו עושה יין נסך. פירוש ואסור צסמיה וא"ת כיון דרב פוסק לקמן כר"ש מאי שגא תינוק צן יומו ^(א) מנפל לצור ועלה דשרי ל"ש וי"ל דסצר דצמגע תינוק ושכשכו איכא למיגזר אטו גדול אבל נפל לצור מוכחא מלתא דאנים לא שייך למגזר מדי: **גדולאִים** אין קטנים **אא**. וא"ת דלישני דאין עושין יין נסך ליאסר צהנאה כמו גדולים אבל צסמיה מיהא אסרי וי"ל דמדלא מפרש ליה צהדיא ש"מ דאפי' צסמיה לא אסרי ועי"ל דלישנא דאין עושין משמע צסמיה כי מילתיה דרב דקאמר עושה יין נסך והקשה הר"ר אלחנן דלישני ליה מלו שאני דהא לגבי טומאה קאמר טהור משום דמילה מועלת

והא